

CADASTRU, ORGANIZAREA TERITORIULUI ȘI INGINERIA MEDIULUI

CZU: 368.022(478)

ASPECTE CE REGLEMENTEAZĂ INSTITUȚIA ASIGURĂRILOR ÎN GENERAL ȘI CONTRACTUL DE ASIGURARE ÎN SPECIAL CARE NECESITĂ INTERVENȚIA LEGIUITORULUI ÎN SCOPUL EFICIENTIZĂRII PROCESULUI DE APLICARE ÎN PRACTICĂ

I. MOROȘAN¹, C. CARAUȘ²

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

²Universitatea de Studii Europene din Moldova

Abstract: Occurred as a necessity imposed by reality, the idea of insurance is lost in the depth of centuries. At this stage, due to science, technology and broad spectrum of human knowledge, the human being has penetrated many of the nature's mysteries and became able to predict and prevent disturbances caused by it. However, as previously mentioned, it is known that in nature there are many unpredictable phenomena which can cause serious damage to both people and their property. Facing such risks, the man found a method to protect and compensate this damage, namely the institution of insurance. In the Republic of Moldova the insurance market is still underdeveloped, partially, because of national political situation.

Key words: Insurance, Insurance companies, Insured case, Insured interest, Insured risk, Subject of insurance, Sum of insurance.

INTRODUCERE

Viața omului, precum și activitatea acestuia și a oricărei entități economice sau sociale, oricând pot fi supuse unor riscuri variate și complexe. Unele din cele mai grave pericole care pot afecta viața oamenilor și activitatea oricărui întreprinzător sunt calamitățile naturale (grindina, seismele, inundațiile, uraganele, furtuna etc.). De asemenea, dezvoltarea continuă și benefică a științei și tehnicii poate genera și unele efecte nefavorabile (explozii, accidente, contaminarea mediului, incendii etc.), la fel ca și comportamentul uman ce poate duce la consecințe grave (prejudiciul și vătămarea corporală, jaful, furtul etc.). Fiind pus în fața unor astfel de riscuri omul a găsit ca mijloc de protecție și de compensare a prejudiciilor anume instituția asigurărilor. Pentru a elucida importanța instituției asigurărilor în general și a contractului de asigurare în special urmează să evidențiem esența și particularitățile acestuia, conturând unele aspecte imprecise sau puțin reglementate ale actelor normative în materie și formulând totodată careva propuneri de lege ferenda întru perfecționarea cadrului legal în discuție.

MATERIAL ȘI METODĂ

În această lucrare a fost abordată în mod complex instituția contractului de asigurare, în acest sens fiind aplicată metoda istorică, precum și metoda comparării - în scopul sesizării diferențelor reglementărilor legislației altor țări cu cea a Republicii Moldova și constatării deficiențelor existente în legislația națională, precum și sesizării diferențelor dintre legislația veche și cea nouă și perfecționării acesteia ulterior. În vederea explicării și elucidării unor aspecte dificile a fost folosită metoda logică și analitică.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Legea cu privire la asigurări din 21.12.2006, definește asigurarea ca un transfer al unui risc eventual, inclusiv al riscului unei pierderi financiare și/sau al unei pagube materiale, de la asigurat la asigurător, în conformitate cu contractul de asigurare. Spre deosebire de legea cu privire la asigurări din 15.06.1993, legea nouă este mai explicită în definirea acestei noțiuni, care de fapt era și necesară datorită

modificărilor noi în ceea ce privește persoana asiguratului. De asemenea legea nouă definește noțiunea de activitate de asigurare, care reprezintă, conform art. 1 al noii legi, activitate ce constă, în principal, din: oferirea, negocierea și încheierea de contracte de asigurare și reasigurare, încasarea de prime, lichidarea de daune, efectuarea de acțiuni de regres și de recuperare.

Din noțiunea menționată tragem concluzia că existența asigurării este indisolubil legată de necesitatea constituirii unui fond de resurse bănești, destinat acoperirii pagubelor provocate de anumite fenomene (evenimente), aceasta fiind o condiție necesară pentru desfășurarea activității de asigurare de către organizațiile de asigurare (S. Fatescu, 2006).

Observăm că legea nouă cu privire la asigurări, spre deosebire de cea din 15.06.1993, nu prevede colectarea primelor de asigurare într-un fond de asigurare, ci conform alin. 1 al art. 34, asiguratului formează și menține, potrivit activității pe care o desfășoară, suficiente rezerve tehnice, necesare îndeplinirii obligațiilor ce rezultă din contractele de asigurare și reasigurare.

Trebuie menționat și faptul că în cazul constatării insolvabilității asiguratului, în vederea protejării asiguraților, beneficiarilor asigurării și terțelor persoane păgubite, plata indemnizațiilor rezultate din contractele de asigurare facultativă și obligatorie, încheiate în condițiile prezentei legi, se efectuează din Fondul național de garanție format din contribuțiile anuale depuse de asigurați proporțional volumului de prime subscrise.

Menționăm faptul că suma asigurată, conform art. 6 al legii noi, reprezintă limita maximă a răspunderii asiguratului în cazul producerii evenimentului pentru care s-a încheiat contractul de asigurare. Legea veche admitea posibilitatea plății sumei asigurate doar în bani. Noua lege de asemenea stipulează această regulă la alin. 4 al art. 6, dar stabilește și o excepție, și anume că, compensarea prejudiciului prin restabilirea sau repararea bunurilor, prin prestarea de servicii se permite doar cu acordul scris al asiguratului. În acest context considerăm necesară intervenția legiuitorului în concretizarea tipurilor de servicii pe care le poate presta asiguratul, deoarece stipularea actuală permite unele interpretări extensive sau invers, restrictive, care ar fi în detrimentul uneia dintre părțile raportului de asigurare pe parcursul desfășurării acestuia (F. Deak, 2001).

Dacă este să abordăm noțiunea de primă de asigurare atunci trebuie să menționăm faptul că aceasta, conform art. 7 al legii sus-numite, reprezintă suma pe care asiguratul este obligat să o plătească asiguratului, la eliberarea poliței de asigurare, în modul și termenul prevăzut în contractul de asigurare, în schimbul preluării de către asigurat a riscului asigurat. În literatura juridică prima de asigurare este o sumă de bani, plătită fie la intervale succesive de timp, fie global de către asigurat, în schimbul asumării de către asigurat a riscului contractului de asigurare (Gh. Chibac, 2005). Considerăm că această definiție este mai corectă, deoarece, în primul rând stipulează că prima de asigurare este o sumă de bani, ceea ce este obligatoriu specific primei de asigurare, iar în al doilea rând, se menționează modul în care se plătește. Legea în acest sens ne duce în eroare, stipulând că prima de asigurare se plătește “la eliberarea poliței de asigurare”, ceea ce ne face să avem greșit ideea de plată a primei în mod global la momentul eliberării poliței de asigurare, cu toate că în alin. 2 al aceluiași articol se menționează că plata primei de asigurare se face integral sau în rate. Considerăm așadar că alin. 1 al art. 7 al Legii cu privire la asigurări comportă în sine o exprimare nereușită și imprecisă, deoarece în cazul dat legiuitorul a vrut de facto să menționeze că plata primelor de asigurare trebuie să înceapă la eliberarea poliței de asigurare.

În ceea ce privește obiectul asigurării, conform art. 3 al Legii cu privire la asigurări acesta reprezintă interesele patrimoniale ce nu contravin legislației Republicii Moldova, corelate cu: a) persoana asiguratului sau a beneficiarului asigurării, cu viața, sănătatea și capacitatea lor de muncă (asigurarea de persoane); b) bunuri, credite și garanții, pierderi financiare ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice (asigurarea de bunuri); c) răspunderea pe care asiguratul o poartă față de persoanele fizice sau persoanele juridice pentru prejudiciile cauzate lor (asigurarea de răspundere civilă). În doctrină predomină opinia că obiectul asigurat îl reprezintă fie bunul asigurat, fie despăgubirea datorată de asigurat, ca urmare a survenirii răspunderii civile față de o persoană terță, fie un atribut al persoanei (Gh. Chibac, 2005). După cum poate fi lesne observat, aceste poziții diferă de cea stabilită prin norma de drept, deoarece legiuitorul definește obiectul asigurării - interesul, iar în literatura juridică obiectul se rezumă la latura materială, fie la un atribut al persoanei. În situația de față considerăm poziția legiuitorului mai corectă, deoarece doar interesul omului (asiguratului) poate fi influențat de normele juridice în cadrul unui raport juridic, și nu bunul, despăgubirea datorată de asigurat sau un atribut al persoanei.

Sunt salutare modificările privind forma organizatorico-juridică de activitate a asigurătorilor, care au fost implementate de către legiuitor prin art. 20 al legii noi, conform căruia activitatea de asigurare poate fi desfășurată exclusiv de către asigurători sub formă de societate pe acțiuni, inclusiv cu investiții străine, care dețin licență de activitate eliberată în condițiile prevăzute de lege. S-a ajuns la concluzia că piața de asigurări a Republicii Moldova avea nevoie de companii de asigurare capabile să poarte răspundere și să-și onoreze obligațiile față de asigurați și acest fapt este unul îmbucurător.

Conform art. 1 al noii legi cu privire la asigurări, agentul de asigurare este persoana fizică sau juridică ce desfășoară activitate profesională în baza mandatului acordat de asigurător, având dreptul să încheie, în numele și din contul asigurătorului, contracte de asigurare cu terții, conform condițiilor stipulate în contractul de mandat, fără să aibă calitatea de asigurător, reasigurător sau de broker de asigurare și/sau de reasigurare. Condițiile pe care trebuie să le întrunească agentul de asigurare pentru a activa sunt prevăzute la alin. 2 și 3 al art. 48 al Legii cu privire la asigurări.

Un aspect important îl constituie contractul în baza căruia agentul de asigurare își desfășoară activitatea. Legea cu privire la asigurări se rezumă doar la precizarea denumirii contractului încheiat între asigurător și agentul de asigurare, fără a-i oferi o reglementare proprie, astfel impunându-se concluzia că îi vor deveni aplicabile toate regulile aferente contractului de mandat civil. Conform unei opinii, obiectul contractului de mandat presupune acordarea serviciilor de intermediere, fapt care ne permite să susținem că mandatul se prezintă atât ca formă juridică de reprezentare, cât și de intermediere (E. Minea, 2006). Cu toate că normele speciale cu privire la intermediere în general și intermedierea comercială în particular se conțin într-un capitol aparte al Codului Civil (art. 1179-1198), conținutul acestor norme admite posibilitatea aplicării față de intermediere a normelor ce reglementează mandatul.

De asemenea, considerăm că nu era necesar de a stipula în alin. 8 al art. 48 al legii menționate, că dacă un asigurat are încheiată o asigurare prin intermediul unui agent de asigurare, asigurătorul în al cărui nume acționează agentul de asigurare este responsabil față de asigurat pentru toate actele sau omisiunile agentului, deoarece acest fapt rezultă din noțiunea dată agentului de asigurare, care acționează în baza de mandat, în numele și pe contul asigurătorului.

La alin. 7 al art. 48 al legii cu privire la asigurări își găsește aplicare obligația de neconcurență. Astfel, pentru a nu se crea un conflict de interese, agentul de asigurare persoană fizică sau persoană juridică nu poate intermedia aceleași clase de asigurări decât pentru un singur asigurător. De exemplu, pentru asigurătorul X agentul de asigurare va negocia și încheia contracte de asigurare de răspundere civilă, iar pentru asigurătorul Y - contracte de asigurare de viață. Ne permitem să considerăm că norma de la alin. 7 al art. 48 al legii menționate are caracter imperativ, chiar dacă art. 1038 din C.C. care reglementează mandatul permite dubla reprezentare cu respectarea condițiilor stipulate în el. Această concluzie reiese din faptul că norma din Legea cu privire la asigurări are prioritate în reglementarea acestui aspect, deoarece este o normă specială și este mai recentă.

Menționăm faptul că, Codul Civil al RM la art. 1306 a stabilit o prohibiție în domeniul asigurărilor astfel încât persoanele din Republica Moldova încheie contracte de asigurare cu societăți de asigurare înregistrate în țara noastră, cu excepția cazurilor în care asigurările solicitate nu se practică pe piața internă. Conform acestei reglementări, încheierea contractului de asigurare în străinătate se poate face numai în cazul în care în Republica Moldova nu există asigurători care practică asigurarea solicitată. Însă nici Legea cu privire la asigurări și nici art. 1306 Cod Civil nu stipulează careva garanții ce ar permite realizarea prevederilor respective, în acest mod prohibiția instituită neîndeplinindu-și rolul scontat. Astfel, nu este prevăzut organul care ar putea pune problema sancționării contractului încheiat de o persoană din R. M. cu un asigurător străin, nu sunt prevăzute nici consecințele juridice și nici mecanismul care ar permite verificarea încheierii acestor contracte de asigurare și în cazul de față se cere intervenția legiuitorului în scopul conferirii unei aplicații practice reglementării menționate.

Un moment ce merită a fi pus în discuție este și forma încheierii contractului de asigurare care conform alin. 5 al art. 1308 Cod Civil al RM este în mod obligatoriu cea scrisă. De aici rezultă că încheierea contractului de asigurare nu poate fi probată prin martori, chiar dacă există un început de dovadă scrisă. Aici apare întrebarea: ce se întâmplă în cazul în care documentele de asigurare au dispărut în urma unui caz de forță majoră și nu există posibilitatea obținerii unui duplicat? În acest context considerăm binevenit ca legiuitorul să stabilească o excepție de la norma stipulată mai sus care ar permite, pentru cazuri expres prevăzute în dispozițiile legii, dovedirea existenței valabile a contractului

de asigurare și a poliței de asigurare inclusiv prin declarațiile unor martori. Acest fapt ar conferi o siguranță sporită raportului de asigurare și ar proteja persoana asiguratului care este partea vulnerabilă a contractului de asigurare.

CONCLUZII

Analiza efectuată pe marginea instituției asigurărilor în general și contractului de asigurare în special permite evidențierea unor aspecte primordiale ce vizează procesul derulării contractului de asigurare la toate etapele acestuia și care suscită o ajustare neîntârziată din partea legiuitorului. Studiul de față aduce în prim-plan rolul deosebit al instrumentului juridic numit asigurare în apărarea subiecților de drept împotriva vicisitudinilor vieții, motiv ce sporește și probează încă o dată necesitatea acută a intervenției organului legislativ întru înlăturarea, prin mecanismele prevăzute de lege, a neclarităților întâlnite în reglementările privind asigurările, în toate formele în care se prezintă acestea din urmă.

BIBLIOGRAFIE

1. *Codul civil al Republicii Moldova Nr. 1107-XV din 06.06.2002*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.82-86 din 22.06.2002.
2. *Legea RM cu privire la asigurări Nr. 407 din 21.12.2006*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 47-49/213 din 06.04.2007.
3. *Legea RM cu privire la asigurări Nr. 107 din 15.06.1993*. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 5/53 din 15.09.1994.
4. Chibac, Gh., Băieșu, A., Rotari A. et al. *Drept civil. Contracte speciale*. vol. III. Chișinău, ed. Cartier, 2005, 672 p.
5. *Comentariul codului civil al RM*. vol. II. Chișinău, ed. ARC, 2006, 1355 p.
6. Deak, F. *Tratat de drept civil. Contracte speciale*. București, ed. Universul Juridic, 2001, 576 p.
7. Fotescu, S., Țuguleschi, A. *Asigurări și reasigurări. Note de curs*. Chișinău, ed. ASEM, 2006, 179 p.
8. Minea, E.M. *Încheierea și interpretarea contractelor de asigurare*. București, ed. S.C. TIPARG S. A., 2006, 272 p.

Data prezentării articolului - **16.09.2011**